

Memorandum

Vlaamse, federale en Europese
verkiezingen 2014

Op weg naar een samenleving
waarin **CONFLICTEN** worden
opgelost **zonder geweld**
of het dreigen ermee

Inhoud:

1. Conflictpreventie door het stimuleren van een vredeconomie
2. Van een militair naar een civiel veiligheidsbeleid
3. Vergroot de democratische controle op het defensiebeleid en versterk het respect voor het internationaal recht
4. Wie politieke actie criminaliseert, holt de democratie uit

[VREDESACTIE]

1. Conflictpreventie door het stimuleren van een vredeseconomie

First 'do no harm'

Conflicten worden vaak in de hand gewerkt of in stand gehouden door de activiteiten van bedrijven of het economisch beleid van de overheid. Maar in die economische linkers ligt ook onze macht om in te grijpen. We kunnen ze gebruiken als hefbooms die conflicten helpen oplossen of voorkomen.

Een conflictpreventiebeleid is in de eerste plaats een beleid dat op alle vlakken rekening houdt met de gevolgen van het eigen beleid. In brede zin betekent dit rekening houden met de impact van het economisch beleid op de menselijke veiligheid en potentiële conflicten elders.

Meer specifiek betekent dit enerzijds het ontwikkelen van de nodige instrumenten om in te grijpen op de economische dynamiek die vele gewapende conflicten mogelijk maakt en aan de gang houdt. Anderzijds betekent dit de uitbouw van een militair-industrieel complex tegen gaan.

De EU kiest vandaag voor een sterke stimulering van de Europese defensie-industrie. Dit is een foute keuze. Een Europese defensiecapaciteit biedt geen passend antwoord op humanitaire crisissen ten gevolge van gewapende conflicten. Het Europees militair-industrieel complex dat hier uitgebouwd wordt, vormt eerder een motor voor conflicten dan een oplossing ervoor. De Vlaamse, Belgische en Europese overheden moeten daarom resoluut kiezen voor het uitbouwen van een vredeseconomie.

Onze voorstellen:

Pak de oorlogseconomie aan

Vele gewapende conflicten kunnen maar doorgaan dankzij de onderliggende oorlogseconomie. Winsten uit deze oorlogseconomie zijn voor de betrokken actoren een belangrijke motivatie om deze conflicten voort te zetten. Via het economisch beleid kan hierop ingegrepen worden.

Een eerste belangrijke stap is dat de overheid actief nagaat welke sectoren in welke conflictgebieden risico lopen om betrokken te geraken bij deze conflicten. Dit zowel om haar verantwoordelijkheid te nemen ten aanzien van deze conflicten en ongewenste evoluties te voorkomen door tijdig maatregelen te nemen, als om tijdig een duidelijk en rechtszeker kader voor de bedrijven in kwestie te voorzien.

Deze monitoring moet structurele beleidsmaatregelen onderbouwen, zoals de regulering van bepaalde handelsstromen of de extra-territoriale regulering van ondernemingen, maar ook punctuele handelsverboden en sancties.

Zowel op Europees, Belgisch als regionaal niveau moeten dergelijke instanties uitgebouwd worden, aangezien al deze niveaus bevoegdheden hebben wat betreft economisch beleid. De monitoring-instituten moeten toegang hebben tot informatie van ambassades, douane, ... om hun taak te kunnen vervullen. Transparantie is noodzakelijk. Er wordt vaak geschermd met het in gevaar brengen van de concurrentiepositie van ondernemingen als informatie wordt vrijgegeven, maar als dit op gelijke en algemene basis gebeurt zijn de spelregels voor iedereen dezelfde. De informatie over handel in conflictzones dient een publiek belang en moet daarom publiek toegankelijk zijn.

VREDESACTIE VRAAGT:

- De oprichting van monitoringsinstanties naar de impact van onze ondernemingen op de oorlogseconomie bij gewapende conflicten, met de nodige middelen en uitgebreide publieke transparantie.

Reguleer het extraterritoriaal gedrag van onze ondernemingen

Multinationale ondernemingen zijn vaak, gewild of ongewild, betrokken bij allerlei mensenrechtenschendingen. Ze kunnen hier meestal niet op aangesproken worden omdat in het betrokken land het rechtssysteem dat niet mogelijk maakt. Verder wordt de verantwoordelijkheid vaak afgeschoven op dochterondernemingen, onderaannemers of toeleveranciers. Zowel bedrijven, overheden als slachtoffers van deze mensenrechtenschendingen, hebben baat bij een duidelijke regelgeving.

Tot voor kort koos de EU volop voor vrijwillige codes, maar in de houthandel werd een stap verder gezet. Met de verordening over de verplichtingen van wie hout op de markt brengt (COM(2008) 644/3) worden aan ondernemingen due diligence-verplichtingen opgelegd. Due diligence staat voor de informatie- en controleverplichtingen die een onderneming heeft om te voorkomen dat ze betrokken geraakt bij illegale activiteiten zoals mensenrechtenschendingen of in dit specifieke geval het importeren van illegaal gekapt hout. De lidstaten moeten sancties zetten op het niet naleven van deze verplichtingen.

Er is een groeiende erkenning dat vrijwillige maatregelen niet genoeg zijn en deze verordening kan als concreet model dienen voor andere conflictgevoelige sectoren, zoals de mijnbouw en erts handel, de logistieke sector, de financiële sector,... De publieke transparantie moet hierbij expliciet worden ingeschreven.

Een dergelijke due-diligence informatieplicht is de lichtst mogelijke regulering. Op het federale niveau kan een algemene due diligence-regeling ingevoerd worden, waarbij per KB sectoriële verplichtingen opgelegd worden.

VREDESACTIE VRAAGT:

- Vastleggen van extraterritoriale verantwoordelijkheid van ondernemingen en het juridisch afdwingbaar maken hiervan.

Grijp in op handelstromen door handel te onderwerpen aan vergunningen en sanctiepolitiek.

In sommige gevallen is het noodzakelijk om in te grijpen op de handelstromen zelf. Een vergunning vereisen voor elke transactie zoals voor de wapenhandel is daar een voorbeeld van. Een lichtere versie die lijkt op de due diligence-verplichtingen is werken met herkomstcertificaten zoals het Kimberley-proces voor diamanten. Nog een lichtere variant kan zijn: ethische normen stellen, naast allerlei technische, alvorens een product op de markt mag. Eén van de opties die voor hout overwogen werd, een verbod op illegaal ontgonnen hout, is een voorbeeld hiervan. Naargelang de handelsstroom valt dan na te gaan wat de meest aangewezen regeling is.

Als een soort catch-all kan een algemene regeling gelden waarmee gerichte sancties of handelsverboden opgelegd kunnen worden. Nu gebeurt dit door de VN maar ook de EU of de federale overheid zou dit voor de eigen bedrijven kunnen inrichten. De eerder voorgestelde monitoringsinstituten moeten voor de nodige informatie zorgen voor het correct inzetten van dit instrument.

VREDESACTIE VRAAGT:

- Verbod op het in de handel brengen van producten waarbij in het voorafgaande productie- en verhandelingsproces gesteund werd op schendingen van mensenrechten of het internationaal humanitair recht of waarvan de winsten daartoe bijdragen.
- Een administratief handhavingsinstrument voor gerichte sancties of handelsverboden om in te grijpen in de oorlogseconomie in conflictgebieden.

Geef geen overheidssteun aan bedrijven betrokken bij oorlogseconomie

We stellen vast dat bedrijven die betrokken zijn bij de oorlogseconomie en goederen of diensten leveren die in strijd zijn met de mensenrechten, blijven aanspraak maken op overheidssteun. Zo krijgen Israëlische defensiebedrijven Europese onderzoekssteun om producten (officieel voor politioenele doelstellingen maar duidelijk dual-use producten) te ontwikkelen waarvoor hier nooit een uitvoervergunning naar Israël zou gegeven worden. Sommige van deze bedrijven leveren ook aan de nederzettingen in de bezette gebieden en werken zo mee aan schendingen van het oorlogsrecht. Hier zouden minstens dezelfde criteria moeten gelden als voor de wapenexport, om de deelname van bedrijven aan deze onderzoeksprogramma's te beoordelen.

Een zelfde probleem stelt zich bij de exportverzekeringen. Hier worden vaak louter commerciële

criteria gehanteerd waardoor de uitvoer van producten gestimuleerd wordt die in tegenspraak is met het veiligheids-, milieu- of mensenrechtenbeleid van de EU en van België. Ook hier moeten ethische criteria worden ingeschreven. De Nationale Delcrederedienst en Finexpo moeten worden verboden om nog langer polissen af te sluiten met of steun te geven aan een onderneming voor de import, export, en transport van militair materiaal.

Bij openbare aanbestedingen kunnen de overheden ook ethische criteria hanteren. Bedrijven die goederen of diensten leveren of ontwikkelen voor klanten die in strijd met het oorlogsrecht en de mensenrechten handelen, moeten geweerd worden bij openbare aanbestedingen. De overheid kan zo een voorbeeldfunctie vervullen.

VREDESACTIE VRAAGT:

- Ethische criteria in alle subsidielijnen en het weigeren van overheidssteun aan bedrijven die goederen of diensten leveren of ontwikkelen voor klanten die in strijd met het oorlogsrecht en de mensenrechten handelen.
- Ethische criteria bij de exportverzekeringinstellingen.
- Ethische criteria bij openbare aanbestedingen, het weren van bedrijven die goederen of diensten leveren of ontwikkelen voor klanten die aantoonbaar in strijd met het oorlogsrecht en de mensenrechten handelen.

Oefen druk uit op landen via het economisch beleid.

In associatieakkoorden zijn clausules opgenomen rond mensenrechten en massavernietigingswapens. In praktijk worden die amper gebruikt en dan nog veelal à la tête du client. Zo stellen we vast dat de WMD-clausule (Weapons of Mass Destruction) t.a.v. Israël en India veel zwakker geformuleerd is dan bij andere landen. Hier ligt een gemiste kans om landen aan te zetten tot respect voor mensenrechten en stopzetten van gewapende conflicten.

Een ander economisch machtsmiddel is de budgetsteun die gegeven wordt als ontwikkelingshulp. Budgetsteun is een legitieme vorm van hulp, maar het kan een land ook de mogelijkheid geven om zijn eigen middelen voor bv. het leger te gebruiken en het buitenland voor meer sociale doelstellingen te laten opdraaien. Het inschrijven van sterke voorwaarden i.v.m. betrokkenheid bij gewapende conflicten, plundering en schendingen van mensenrechten en het internationaal humanitair recht, is hier aangewezen.

Ook tegenover Israël, dat Europa als belangrijkste handelspartner heeft, zou een strikte koppeling tussen economisch beleid en het naleven van het internationaal humanitair recht een positieve invloed kunnen hebben op het verloop van het Israëlisch-Palestijns conflict.

VREDESACTIE VRAAGT:

- Het inschrijven van sterke mensenrechtenclausules in economische samenwerkingsakkoorden en steunprogramma's en de strikte toepassing ervan.

Pas het internationaal recht toe

In vele gevallen blijven strafbaarstellingen van medewerking aan mensenrechtenschendingen en schendingen van het oorlogsrecht noodzakelijk. Het op de markt brengen van producten verworven in strijd met het oorlogsrecht kan verboden en gesanctioneerd worden.

Bijvoorbeeld: de Israëlische nederzettingen in Bezet Palestina staan het vredesproces in de weg. Ze zijn in strijd met het internationaal humanitair recht. De nederzettingenpolitiek vernietigt Palestijnse dorpen en legt beslag op landbouwgrond en water. Talloze checkpoints, wegversperringen, een netwerk van exclusief Israëlische wegen en de muur die Israël rond het gebied bouwt, zijn een ernstige beperking op de bewegingsvrijheid van de Palestijnse bevolking. De bezetting maakt het dagelijkse leven van de Palestijnen onmogelijk.

Artikel 49 van de 4de Conventie van Genève verbiedt het overbrengen naar een bezet gebied van gedeelten van de burgerbevolking van de bezettende mogendheid. De nederzettingen vormen een zware inbreuk volgens art 147 van deze Conventie, die naar Belgisch recht als oorlogsmisdaad is strafbaar gesteld in art 136quater, 31° Sw.

Toch komen de producten die verbouwd worden in deze nederzettingen nog steeds probleemloos toe op de Belgische markt. Het importeren van goederen uit de nederzettingen is vergelijkbaar met de import

van bloeddiamanten: een economische praktijk die voortkomt uit oorlogsmisdaden en die de daders economisch ondersteunt. Weliswaar mag handel gedreven worden met een militair bezet gebied, maar niet als dit bijdraagt aan het plegen van ernstige inbreuken op het internationaal humanitair recht.

Minister Vande Lanotte kondigde aan te willen werken aan vrijwillige richtlijnen voor de labelling van producten uit de Israëlische nederzettingen. De vermelding 'made in Israël' die we nu nog vaak terugvinden op deze producten is immers misleidend voor de consument. Hij geeft hiermee gevolg aan een beslissing van de EU-ministers van Buitenlandse Zaken van mei 2012. Vredesactie verwelkomt deze maatregel maar benadrukt dat de Belgische verantwoordelijkheid verder gaat dan richtlijnen over correcte etikettering.

België heeft internationale verplichtingen, vervat in het internationaal humanitair recht, om tegen deze handel op te treden.

VREDESACTIE VRAAGT:

- Federale stappen om de import van producten afkomstig uit de nederzettingen te stoppen.
- Een Europees standpunt omtrent de import vanuit de nederzettingen, in lijn met de verantwoordelijkheden die derde landen hebben in het kader van het Internationaal recht.

Stop de stempel van de wapenindustrie

Een van de meest zorgwekkende evoluties is de grote invloed van de wapenindustrie op het Europese beleid. Of het nu gaat over gemeenschappelijke defensietaken, over regels voor wapenexport, over de prioriteiten voor het Europees onderzoeksbeleid, of zelfs over het migratiebeleid, overal weet de wapenindustrie haar stempel op te drukken. De CEO's en medewerkers van de wapenindustrie worden binnen de Europese Unie gezien als defensie- en veiligheidsexperts die mee het beleid mogen bepalen. Dat deze per definitie een bedrijfsbelang nastreven wordt hierbij gemakshalve vergeten of onbelangrijk geacht. Maar deze 'experts' weten maar al te goed wat hun core-business is en hoe ze die moeten verkopen. Om in steeds meer markten en beleidsdomeinen actief te kunnen worden, stellen ze vooreerst elk maatschappelijk fenomeen voor als een probleem. Verder maken ze van elk probleem een veiligheidsprobleem. En tot slot argumenteren ze dat voor elk veiligheidsprobleem een technologische oplossing bestaat. En die technologie kunnen de wapenfabrikanten uiteraard voor een prijsje leveren. Of het nu gaat om migratie, internet, gezondheidszorg, internationaal transport, overal probeert de wapenindustrie een gelijkaardige militaire logica op te dringen.

VREDESACTIE VRAAGT:

- Geen steun uit het Europees budget voor onderzoek en ontwikkeling aan ontwikkeling van militaire technologie, veiligheidstechnologie, technologie voor grenscontrole en dual-use technologie.
- De Europese commissie moet er op toezien dat elke vorm van kennis, technologie, of producten die het gevolg zijn van projecten gefinancierd uit het Europees budget voor onderzoek en ontwikkeling, op geen enkele manier terecht kan komen bij bedrijven, staten of andere actoren die niet in overeenstemming zijn met de criteria gestipuleerd in het gemeenschappelijk standpunt over wapenexport 2008/944/CFSP en met de Dual-Use richtlijn 1232/2011.
- Wapenfabrikanten worden uitgesloten van deelname aan R&D projecten met financiering uit het Europees budget voor onderzoek en ontwikkeling.
- Tussenschotten tussen EDA en het Europees onderzoeksbeleid
- Tussenschotten tussen DG enterprise en het Europees onderzoeksbeleid

Stop de verspreiding van wapens

Tijdens de Arabische lente gebruikten repressieve regimes volop wapentuig “made in EU” om de democratische protesten met geweld de kop in te drukken. Dit maakt de tekortkomingen in het gemeenschappelijk Europees standpunt over de wapenexport (2008/944/CFSP) pijnlijk duidelijk.

VREDESACTIE VRAAGT:

- De 8 criteria uit het gemeenschappelijk standpunt moeten wettelijk afdwingbaar worden. Dit wil onder meer zeggen dat ze expliciet opgenomen worden in de nationale wetgeving van alle Europese lidstaten.
- Vergunningsplicht voor alle export van surveillance en dual-use technologie. Vergunningsplicht voor de uitvoer van alle diensten met militaire en surveillance toepassingen, waaronder de diensten voor transport, onderhoud, trainingen, kennisoverdracht, herstellingen, software-updates, etc. Vergunningsplicht voor de uitvoer van alle productie-eenheden, productie-concepten die gebruikt kunnen worden voor de productie van militaire, surveillance of dual-use goederen.
- Op Europees niveau worden minimum standaarden afgesproken voor de nationale rapporten over wapenexport. Onder meer wordt hierin opgenomen dat elke vergunningsplichtige wapenexport (met welk type vergunning dan ook) gerapporteerd moet worden. Ook wordt hierin opgenomen dat voor elke export de eindgebruiker bekend wordt gemaakt (met tenminste een onderscheid tussen de verschillende eenheden van het leger, de verschillende eenheden van de politie, beveiligingsbedrijven)
- De criteria voor wapenexport kunnen en mogen nooit afgewogen worden t.o.v. commerciële belangen. Daarom: elke referentie naar het versterken van de Europese wapensector (strengthening of the European Defence Technological and Industrial Base), moet worden verwijderd uit het Europees gemeenschappelijk standpunt over de wapenexport (2008/944/CFSP).
- Aan het gemeenschappelijk standpunt over wapenexport 2008/944/CFSP wordt een wettelijke verplichting toegevoegd om een risico-analyse uit voeren bij elke exportvergunning. De “Users Guide” geldt hierbij als een absoluut minimum. Ook deze verplichting wordt opgenomen in de nationale wetgeving van alle EU lidstaten.
- In aanvulling van het gemeenschappelijk standpunt over wapenexport wordt op Europees niveau wettelijk afdwingbare “due diligence standards” (zorgvuldigheidseisen) opgesteld. Een van de onderdelen van een due diligence systeem is een verplichte voorafgaande risico-analyse door wapenfabrikanten van elke vergunningsplichtige export. Deze verplichting staat los van de risico-analyses die vergunningsverlenende autoriteiten zelf uitvoeren. Een Europees voorbeeld van “due diligence standards” vinden we in de Europese houtverordening (Timber regulation).
- Controle op eindgebruik bij de algemene vergunningen: de Europese richtlijn laat toe dat aan de algemene vergunningen bijkomende voorwaarden gekoppeld worden, die door de bestemmingen van de goederen nageleefd moeten worden. Bij wederuitvoer uit de EU van het in Vlaanderen geproduceerd defensiegerelateerd materiaal, moet eerst toestemming gevraagd worden aan de Vlaamse overheid.

2. Van een militair naar een civiel veiligheidsbeleid.

Militaire interventie faalt

Burgeroorlogen en regionale conflicten veroorzaken een immens menselijk lijden. Bij het zien van de slachtpartijen onder de burgerbevolking, de vluchtelingenstromen, ... klinkt vaak de roep om 'iets' te doen. Omdat er niets anders de illusie wekt een snelle oplossing te brengen, wordt dan gepleit voor een militaire interventie.

Het afgelopen jaar maakten topmilitairen en politieke verantwoordelijken een kritische balans op van de militaire interventies waar België zich de laatste jaren in EU- en NAVO-verband sterk in profileerde. De resultaten zijn volgens hen teleurstellend. Blijven we investeren in een strategie die duur is en bewezen heeft dat ze niet werkt of durven we investeren in niet-militaire alternatieven?

Afghanistan

Charles-Henri Delcour, tot begin 2012 de stafchef van het Belgische leger, zegt over de oorlog in Afghanistan: "Ik denk dat het zo'n beetje overal is fout gelopen. Men kan het niet echt hebben over een overwinning. Alle ingrediënten voor een burgeroorlog zijn aanwezig."

Veel experts zijn het eens dat het land er op vele vlakken slechter aan toe is dan voor 2001.

De Taliban is allerm minst verslagen, maar wacht de terugtrekking van de buitenlandse troepen af. Of het Afghaanse leger en politie zelf voor de veiligheid kan instaan, is zeer twijfelachtig. De kans is groot dat de Afghaanse regering na 2014 de controle over het land zal verliezen en in elkaar zal zakken. Wat begon als een antwoord op de aanslagen van 11 september is vastgelopen in een mislukte poging tot nation building.

De oriëntatienota van minister De Crem en de Europese veiligheidsstrategie vernoemden internationaal terrorisme als één van de belangrijkste veiligheidsuitdagingen. Onze deelname aan de oorlog in Afghanistan blijkt na meer dan tien jaar het verkeerde antwoord.

Gilles Dorronsoro, verbonden aan Carnegie Endowment en één van de meest gerespecteerde Afghanistan-experts, stelt vast dat de oorlog in Afghanistan een voedingsbodem is voor frustratie en extremisme en dat de NAVO en de VS de oorlog verloren hebben: "The coalition can no longer defeat the Taliban, which will remain a political and military power in Afghanistan for the foreseeable future." De enige uitweg die hij nog ziet, is een onderhandelde oplossing met de Taliban, met de bedoeling de invloed van buitenlandse jihadisten in Afghanistan te ondergraven.

Libië

Eén jaar na het einde van de NAVO-interventie in Libië, waarvoor België F-16's ter beschikking stelde en die ons land ongeveer 43 miljoen euro kostte, schetst een rapport van International Crisis Group een grimmig beeld van de situatie in Libië .

Het land is verdeeld tussen elkaar beconcurrerende krijgsheren en gewapende milities. Er is geen functionerende overheid, geen effectief leger of politiedienst. De wreedheden en mensenrechtenschendingen door de milities blijven ongestraft. De overheid legt zich noodgedwongen neer bij de rol van de autonoom opererende milities en zet ze zelfs in als een soort van 'onderaannemers'.

Volgens onderzoekers van het Libische Observatorium voor

Mensenrechten is de mensenrechtensituatie nu slechter dan onder Kadhafi. Bovendien vinden vanuit Libië wapens, waaronder ook Belgische, hun weg naar andere conflictgebieden in de regio, van Mali tot Syrië en Gaza. Libië maakt vandaag geen deel uit van de "wereld van goed bestuurd democratische staten", volgens de Europese Veiligheidsstrategie nochtans "de beste bescherming van onze veiligheid".

Balkan

De Europese Veiligheidsstrategie verwijst naar het ingrijpen van de EU in de Balkan als illustratie van hoe de EU onze veiligheid bevordert door in onze buurlanden voor stabiliteit te zorgen: "Dankzij onze gezamenlijke inspanningen wordt de stabiliteit van de regio niet langer bedreigd door het uitbreken van grote conflicten. De geloofwaardigheid van ons buitenlands beleid hangt af van de consolidatie van onze resultaten in de Balkanregio."

Minister van Buitenlandse Zaken Reynders liet op 19 september 2012 op het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie een heel ander geluid horen: "Het voorbeeld van de Balkan illustreert de beperkingen van een beleid dat niet in staat is om op duurzame manier de wortels van conflicten aan te pakken. Het beleid van Europa ten aanzien van het conflict in Joegoslavië was eenvoudigweg rampzalig. Ze is er nog steeds niet in geslaagd de voorwaarden voor duurzame vrede te creëren." (4)

Onze voorstellen:

"If all you have is a hammer, everything looks like a nail."

Bij een militaire interventie neemt het belang van gewapende groepen in een conflict toe. Ze verscherpt de tegenstellingen en verkleint de ruimte voor een politieke uitweg. Door een militaire interventie wordt

de ingrijpende instantie een partij in het conflict en belanden we bij een open oorlog of guerrillabestrijding. Op deze manier leidt een interventie misschien wel tot een militaire overwinning, maar het conflict zelf polariseert meer en een politieke oplossing staat soms verder af dan tevoren. Als de mogelijkheid tot een daadwerkelijk vredesproces niet voorhanden is, wordt men geconfronteerd met de keuze tussen een militaire aanwezigheid voor jaren tot zelfs tientallen jaren, of een hervatting van het conflict na de terugtrekking van de troepen. Het is niet omdat andere middelen geen snelle oplossing kunnen bieden, dat militaire middelen dat wel kunnen. Het idee van een snelle oplossing blijkt vaak een illusie. Een militaire interventie kan snel begonnen worden, maar snel weer weg geraken is een andere kwestie.

België staat de komende jaren voor de keuze om opnieuw miljarden te investeren in de aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen om deel te nemen aan militaire interventies of deze budgetten efficiënter te besteden.

VREDESACTIE VRAAGT:

- Stopzetten van de verdere uitbouw van het militair interventieapparaat.
- Stopzetten van de aan de gang zijnde militaire interventies. Een terugtrekking van de Belgische troepen, zowel gevechtstroepen, trainers als zogenaamde reconstructie (PRT's) uit Afghanistan.
- Geen aankoop van nieuwe gevechtsvliegtuigen

Peacekeeping: een civiele taak

Het stopzetten van de uitbouw van een militair interventieapparaat wil niet zeggen dat er geen crisisbeheersingsinstrumenten nodig zijn. De traditionele peacekeeping-opdrachten, d.w.z. toezien op de naleving van een bestand met toestemming van de bij het conflict betrokken partijen, waarnemersopdrachten, inzamelen van wapens, ... zijn geen militaire taken en kunnen beter door civiele instanties worden

uitgevoerd. Goed opgeleide burgers zullen immers minder snel in een militaire logica vervallen bij het uitoefenen van hun taken en zullen een grotere geloofwaardigheid hebben wanneer het gaat om neutraliteit. Helaas is de enige instantie die op dit moment uitgebouwd is voor het uitvoeren van peacekeeping-opdrachten het leger.

Verder krijgen programma's met een civiele finaliteit vaak een achterliggende militaire doelstelling. Ontwikkelingshulp wordt steeds meer geïnstrumentaliseerd in de militaire counterinsurgency-aanpak. Bepaalde kosten voor militaire interventies worden langzaamaan ingeschreven in budgetten voor ontwikkelingssamenwerking, wat de ruimte voor effectieve ontwikkelingsprogramma's sterk inperkt. De militaire ontwikkelingshulp is al helemaal nefast. De zogenaamde reconstructie via de PRT's in Afghanistan heeft weinig met wederopbouw te maken. De Belgische ontmijners van de PRT in Kunduz werken vooral aan het opruimen van bembommen om de Duitse patrouilles te beschermen en hebben zo een functie in de gevechtsoperaties. Verder dient de reconstructie vooral een politiek-militaire doelstelling en doet het het onderscheid tussen de militaire interventie en ontwikkelings-NGO's vervagen. Dit met nefaste gevolgen voor het humanitaire mandaat en de ruimte voor ontwikkelingswerk, dat gebaseerd is op een neutrale houding tov de conflictpartijen.

VREDESACTIE VRAAGT:

- Een verschuiving van de middelen voor een militair veiligheidsbeleid naar de uitbouw van een niet-militair veiligheidsbeleid.
- Het uitbouwen van vervangende civiele crisisbeheersingsinstrumenten
- Het zuiver civiel houden van ontwikkelingssamenwerking.
- Het vervangen van de militaire samenwerking met derdewereldlanden door civiele projecten die de democratie bevorderen.
- Het vrijwaren van het ontwikkelingsbeleid van militair-politieke doelstellingen
- Geen inschrijven van militaire kosten op het budget van ontwikkelingssamenwerking.

NATO, game over

De NAVO beschouwt het als haar hoofdtak om militair in te grijpen, waar ook ter wereld, waar haar politieke of strategische belangen op het spel staan. Ze creëert meer problemen dan ze oplost. Wat betekent de NAVO voor landen die géén deel uitmaken van deze militaire alliantie en potentieel als veiligheidsprobleem gedefinieerd worden? Voor hen vormt de NAVO een bedreiging waar tegenover zij een militair antwoord zullen trachten te stellen. Het resultaat is een verdere wapenwedloop en militarisering van de internationale betrekkingen. De stelling dat bedreigingen globaal zijn, zou wel eens een self-fulfilling prophecy kunnen worden. Vredesactie heeft grote twijfels over het nut van de NAVO als internationale instelling. We willen alvast een aantal bijstellingen voorstellen voor de rol die België opneemt binnen de NAVO.

De NAVO is een nucleaire macht die bereid is om haar kernwapens als eerste in te zetten. Haar kernwapenstrategie is gevaarlijk en illegaal en is een obstakel voor wereldwijde nucleaire ontwapening. De NATO Deterrence and Defense Posture Review, goedgekeurd op de NAVO-top in Chicago in 2012, bevestigt de rol van kernwapens in de NAVO-strategie, maar zet de deur op een kier voor de verwijdering van de Amerikaanse tactische kernwapens uit Europa, op voorwaarde dat ook Rusland stappen zet. Ook onze eigen diplomatie hamert op die voorwaarde. Maar over wat de NAVO dan precies bereid is om op de onderhandelingstafel te leggen, en welke stappen ze van Rusland verwacht, bestaat geen eensgezindheid. Bij gebrek aan consensus kiest de NAVO ervoor om de stationering van nutteloze massavernietigingswapens verder te zetten. Tot nog toe legt ons land zich hierbij neer. Nochtans heeft de NAVO niets te verliezen bij een eenzijdige terugtrekking. Onderhandelingen over een formeel verdrag met Rusland kunnen jaren aanslepen en veronderstellen dat de NAVO veel meer zal moeten toegeven dan alleen de verwijdering van een verouderd en nutteloos kernwapenarsenaal.

VREDESACTIE VRAAGT:

- België doet afstand van haar nucleaire taken binnen de NAVO
- De terugtrekking van de Amerikaanse tactische kernwapens uit Europa, ongeacht de Russische houding
- België pleit actief voor het schrappen van elke rol voor kernwapens in het Strategisch Concept van de NAVO
- België neemt niet deel aan de missile defense-plannen

EU, nobelprijs voor de vrede?

Europees president Herman Van Rompuy heeft het militaire Europa hoog op de politieke agenda gezet. Amper drie maanden na het in ontvangst nemen van de Nobelprijs voor de vrede, eindigde hij een toespraak voor het Europese defensieagentschap (EDA) als volgt: "Europa is ontstaan uit de as van de tweede wereldoorlog. De heropbouw is begonnen door het samen beheren van de middelen om oorlog te voeren: kolen en staal. [...]. De EU staat aan de kant van degenen die vrede en menselijke waardigheid nastreven. Onze verantwoordelijkheid kunnen we enkel opnemen wanneer we de middelen ter beschikking hebben". De hele EDA-conferentie draaide om de wapenindustrie en de militaire capaciteit van de Europese legers. Met 'middelen' bedoelt Van Rompuy dan ook in de eerste plaats: wapens én een leger dat wereldwijd kan interveniëren. Het Europese vredesproject begint zo steeds meer te lijken op een oorlogsproject.

De samenwerking op het vlak van crisisbeheer is momenteel volledig op militaire leest geschoeid. Het civiele stuk staat in dienst van het militaire en dient voor de postinterventie opkuis. Op zo'n manier is de uitbouw van een geloofwaardig en bruikbaar niet-militair veiligheidsbeleid niet mogelijk.

België dringt aan op een Europees leger. Dit om de grote landen te binden, iets waar deze duidelijk geen zin in hebben. Deze strategie heeft als nadeel dat de politieke agenda door militaire zaken beheerst wordt. Europese samenwerking kan beter uitgebouwd worden aan het andere eind van het crisispectrum en louter civiel. Dit zal niet ervaren worden als een aantasting van de soevereiniteit en op korte tijd meer resultaten opleveren. Het zorgt er ook voor dat de institutionele cultuur geen militaire is en dat de militaire bureaucratie haar invloed beperkt wordt.

Op het vlak van conflictpreventie betekent dit dat de EU zich in de eerste plaats moet rekenschap geven van haar eigen beleid. Rapportjes over andere landen volstaan niet als beleid voor conflictpreventie. De EU moet oog hebben voor de effecten van haar beleid en dit op

voorhand en regelmatig bij de uitvoering toetsen op de invloed van haar beleid op conflicten.

Via haar economisch beleid kan de EU nieuwe instrumenten ontwikkelen om invloed uit te oefenen op de politieke economie achter conflicten. Hiermee kan ze voorkomen dat de eigen economie elders conflicten in de hand werkt, alsook een breder palet aan interventiemogelijkheden ontwikkelen los van de militaire.

VREDESACTIE VRAAGT:

- Geen verdere uitbouw van de militaire crisisinterventie en een hertekening van de veiligheidsstrategie naar een civiele aanpak.
- De civiele crisisinterventie moet autonoom van de militaire uitgebouwd en ingezet worden.
- De EU moet standaard haar economisch beleid toetsen op zijn weerslag op conflicten en het ontstaan ervan. Daarvoor moeten monitoringinstanties uitgebouwd worden. Een conflictpreventietoetsing moet ingebouwd worden in de procedures voor het ontwikkelen van beleid.
- De EU moet de nodige economische instrumenten uitbouwen om in te grijpen op oorlogseconomieën
- Bij de evaluatie en de herwerking van de Veiligheidsstrategie en het Europese actieplan tegen massavernietigingswapens moet België voor een daadwerkelijk nucleair ontwapeningsbeleid pleiten en wijzen op de contradictie van het Franse en Engelse beleid hiermee. Een Europese veiligheidsstrategie moet expliciet elke rol voor kernwapens uitsluiten en een kernwapenvrije wereld als een beleidsdoelstelling stellen.

3. Vergroot de democratische **controle** op het defensiebeleid en versterk het respect voor het **L**internationaal recht

We hebben bijkomende instrumenten nodig om de besluitvorming over het veiligheidsbeleid open te trekken en in het publieke debat te brengen en om het respect voor het internationaal recht te garanderen.

Veiligheid en openheid

Democratie houdt een zo groot mogelijk participatie aan de politieke discussie en besluitvorming in. Nu is de politieke besluitvorming m.b.t. veiligheidsbeleid zeer gesloten en wordt de politieke agenda beheerst door de betrokken, meestal militaire, bureaucratieën. Geheimhoudingsregels die officieel noodzakelijk zijn voor veiligheidsredenen dienen vooral om de besluitvorming uit de publieke discussie te houden.

Hetzelfde probleem doet zich voor op het vlak van het respecteren van het internationaal recht. Door het veiligheidsbeleid aan de gerechtelijke controle te onttrekken of door gebrekkige handhavinginstrumenten, blijkt respect voor het internationaal recht vooral iets dat verwacht wordt van anderen maar in eigen huis al eens opzij geschoven mag worden.

Onze voorstellen:

Transparantie

In het kader van het defensiebeleid wordt vaak onnodig geschermd met geheimhouding. Wie bijvoorbeeld het uitgelekte verdrag van 16 juli 1971 over communicatielijnen van het Amerikaanse leger door België bekijkt (<http://Vredesactie.be/article.php?id=147>), kan zich afvragen waarom dit persé geheim moet blijven. Hetzelfde geldt voor het economisch vergunningsbeleid. In beide gevallen lijkt het erop dat de overheid eerder haar afwijken van de wettelijkheid aan het oog wil onttrekken in plaats van rechtmatige belangen te beschermen.

VREDESACTIE VRAAGT:

- Een daadwerkelijke openbaarheid van bestuur met rigoreus afgelijnde uitzonderingsgronden
- Het openbaar maken van de bilaterale verdragen i.v.m. defensie
- Rapporteringsverplichtingen moeten publiek zijn
- Wapenhandel: een publiek vergunningsbeleid op alle niveau's

grotere controle van het parlement op het leger en op de uitvoerende macht

Met dezelfde motivatie als hierboven stelt Vredesactie voor dat ook de parlementaire controle-instrumenten op het leger en op de uitvoerende macht uitgebouwd worden.

VREDESACTIE VRAAGT:

- Rapporteringverplichtingen: o.m. over welke standpunten ministers internationaal gaan vertolken
- Het inbouwen van een parlementaire reserve: ministers kunnen dan binnen de EU enkel een voorlopige goedkeuring geven die later door het parlement moet bevestigd worden.
- Het oprichting van een controlecomité L (Leger): dit controlecomité moet controle uitoefenen op het leger net zoals de politie en de inlichtingendiensten aan controle onderworpen zijn. Tevens moet het de naleving van het internationaal recht nagaan. Basisredenering moet zijn dat voor alles dat niet aan de rechtstreekse controle van het parlement kan onderworpen worden wegens te gevoelig, er een effectieve onrechtstreekse controle moet bestaan onafhankelijk van de te controleren instantie.
- Als een grondwetsherziening mogelijk is, een overdragen van de beslissingsbevoegdheid over het inzetten van militairen in buitenlandse operaties aan het parlement.

Vorderingsrecht voor verenigingen

Het is voor slachtoffers uit conflictzones vaak onmogelijk om zelf de stap te zetten naar rechtbanken in het thuisland van ondernemingen die over de schreef gaan. Niet-gouvernementele organisaties die hun belangen kunnen vertegenwoordigen moeten dan ook een vorderingsrecht krijgen om voor de rechtbank te kunnen optreden wanneer het fout loopt.

Door een breed veld van NGO's wordt gevraagd om verenigingen vorderingsrecht te geven zodat organisaties die een algemeen of collectief belang verdedigen, op basis van dit belang een rechtszaak kunnen opstarten, zich burgerlijke partij kunnen stellen en beroep kunnen doen op de Raad van State.

De wetsvoorstellen liggen al geruime tijd klaar. Ze bevatten bovendien voldoende waarborgen om onzinnige en onrechtmatige vorderingen uit te sluiten.

VREDESACTIE VRAAGT

- Een vorderingsrecht voor verenigingen, zowel voor de Raad van State als voor de gewone rechtbanken.

Grotere controle van de rechterlijke macht op het leger

Het leger heeft zijn uitzonderingsbehandeling voor de strafrechtbanken verloren door de afschaffing van de militaire rechtbanken. Dit gebeurde zonder problemen. Het leger is door het oude decreet van 8-10 juli 1791 onttrokken aan de jurisdictie van burgerlijke rechtbanken. Daarmee wordt het leger ook onttrokken aan de regelgeving op vlak van milieu, ruimtelijke ordening, ...

VREDESACTIE VRAAGT:

- De opheffing van het decreet van 8-10 juli 1791.

Naleving internationaal recht

De naleving van het internationaal recht als onderdeel van een veiligheidsbeleid lijkt evident. De realiteit is anders. Het VN-Handvest laat geen gebruik van geweld toe tenzij in geval van zelfverdediging of mits goedkeuring van de Veiligheidsraad. In een wereld waar militaire interventies als normaal beleidsinstrument beschouwd worden, is de naleving hiervan de absolute bottomline. Anders worden de internationale betrekkingen volledig gemilitariseerd en wordt het internationaal recht gereduceerd tot retorisch propagandamiddel ter legitimering van militaire avonturen.

België moet de naleving van het internationaal recht verdedigen in internationale instellingen zoals de VN-Veiligheidsraad en de NAVO, maar moet zelf ook de daad bij het woord voegen en voorkomen dat het betrokken raakt bij illegale oorlogsvoering.

VREDESACTIE VRAAGT:

- De herziening van de bilaterale militaire akkoorden op zodanige wijze dat België in staat is de uitvoering op te schorten wanneer het van oordeel is dat deze uitvoering in strijd is met haar verplichtingen onder het VN Handvest en het oorlogsrecht.
- Een aanpassing van de wet van 11 april 1962 die de doortocht en het verblijf in België toelaat van de troepen van de met België door het Noord-Atlantisch Verdrag verbonden landen door hierin het respect voor het VN-Handvest en het oorlogsrecht in te schrijven.

4. Wie **politieke actie** criminaliseert, holt de **democratie uit.**

De nood aan geweldloze actie

Wij zijn bezorgd. Wanneer mensen in het Midden-Oosten of China in opstand komen tegen de overheid, juichen we hen toe. Als burgers hier hun stem laten horen voor een rechtvaardige wereld, voor mensenrechten of het milieu, worden ze meer en meer gecriminaliseerd en vervolgd.

Nochtans zouden we blij moeten zijn dat er in deze tijden nog groepen mensen bestaan die zich het algemeen belang aantrekken en bereid zijn om daarvoor geweldloos lijf en leden in te zetten.

Op 12 februari 2013 werden elf mensen onder meer veroordeeld voor bendevorming omdat ze tijdens een actie van burgerlijke ongehoorzaamheid genetisch gemanipuleerde aardappelplanten uittrokken en vervingen door biologische.

De specifieke veroordeling voor bendevorming bestraft niet de eigenlijke daad van het uittrekken van enkele aardappelen, maar stelt een politieke actiegroep buiten de wet. Iedereen die aan de activiteiten deelnam, ook als die op zich geen strafbaar feit inhouden, wordt zo een misdadiger. De boeren die deelnamen aan de boerenmarkt die

toen ter plekke werd gehouden, iedereen die promotie heeft gemaakt, iedereen die een gift gedaan heeft, de artiesten die er optraden... ze zijn allemaal lid van de bende en dus misdadigers. Een veroordeling voor bendevorming is buiten alle proporties en komt neer op het criminaliseren van politieke actie op zich.

Deze keuze om repressief tegen actievoerders op te treden is geen alleenstaand feit. Leden van Greenpeace die vanop de 'rode loper' van een Europese top een kordatere EU-klimaatpolitiek eisten, kregen een maand gevangenisstraf met uitstel en een gezamenlijke geldboete van 11.000 euro. Zes activisten die de rechteloze toestand van de sans-papiers aankartten door een spandoek aan het balkon te hangen van het hoofdkwartier van de Parti Socialiste, kregen een GAS-boete in hun briefbus. Electrabel diende klacht in tegen Greenpeace wegens zware misdrijven, criminele bendevorming en aanslagen. Deze draconische beschuldigingen, die leidden tot lange en ingewikkelde processen, zijn een duidelijke vorm van intimidatie. Om nog niet te spreken van de financiële gevolgen die verbonden zijn aan dergelijke procedures - al draaiden ze in dit geval uit op een buitenvervolginstelling of vrijspraak. Vakbondsacties worden regelmatig geconfronteerd met eenzijdige verzoekschriften, waardoor staken of actie voeren onmogelijk gemaakt wordt met zware dwangsommen en zonder dat de stem van de stakers gehoord wordt.

Onze democratie is er gekomen dankzij intense sociale actie. Ze heeft sociale actie nodig om haar levend te houden en te verbeteren.

Het feit dat we in een rechtstaat leven die democratische grondrechten zoals vrijheid van meningsuiting erkent, wil nog niet zeggen dat daarmee iedere stem even hard doorweegt in de besluitvorming.

Sommige stemmen klinken luider dan andere. En heel wat stemmen vormen hoogstens wat achtergrondruis.

Door geweldloos actie te voeren kan wie niet gehoord wordt, proberen zijn stem te veroveren. De ruimte daarvoor wordt ook in een democratie zelden cadeau gedaan. Tussen een mening laten horen en een stem hebben die gehoord wordt, staan vaak wWetten en praktische bezwaren. Geweldloze actie is daarom noodzakelijk.

Wie de democratie genegen is, kan zich niet neerleggen bij de voortschrijdende criminalisering van gemotiveerde burgers. Politieke acties zijn een uitnodiging tot debat. Ze vragen dan ook om middelen en de bereidheid om dat debat aan te gaan en niet om manieren om het in de kiem te smoren.

Onze voorstellen

- Het misdrijf 'bendevorming' bestaat om zwaar banditisme aan te pakken niet om politieke actiegroepen die opkomen voor het algemeen belang te criminaliseren. Daarom vragen wij dat de interpretatie van het misdrijf 'bendevorming' wordt ingeperkt.
- Het recht op vrije meningsuiting is een fundamenteel recht. Het is in de openbare ruimte aan politiereglementen onderworpen. Maar de manier waarop de steden hiermee omgaan in hun politiereglementen holt dit recht uit en maakt het tot een gunst. Sociale of politieke actie is geen overlast. Daarom vragen wij dat een GAS niet kan worden opgelegd als de feiten begaan zijn als onderdeel van het gebruik van het recht op vrije meningsuiting, op vereniging en vergadering en van het recht op staken.
- Normaal gezien wordt in een rechtszaak de tegenpartij uitgenodigd en verloopt de procedure bij tegenspraak. Bij de procedure bij eenzijdig verzoekschrift daarentegen wordt enkel de eisende partij gehoord. Deze procedure is alleen mogelijk als de zaak hoogdringend is en de tegenpartij niet tijdig uitgenodigd kan worden of wanneer die niet gekend is. Met deze voorwaarden wordt in praktijk losjes omgesprongen en de procedure is dan ook een geliefd middel om stakingen en acties te verbieden. Daarom vragen wij om de mogelijkheid om per eenzijdig verzoekschrift stakingen en andere vormen van sociale acties te verbieden en dwangsommen op te leggen, in te perken.

Vredesactie is een pluralistische vredesbeweging die radicaal pleit voor een maatschappij waarin conflicten worden opgelost zonder geweld of het dreigen ermee. Vredesactie is een motor voor het ontwikkelen van geweldloze actie. Met de campagnes NATO GAME OVER en Bomspotting stellen we de kernwapens en het interventiebeleid van de NAVO in vraag. Als pacifistische beweging lanceren we initiatieven die de afbouw van de wapenindustrie mogelijk maken.

Vredesactie is aangesloten bij de War Resisters' International (WRI), een wereldwijd netwerk van organisaties, groepen en personen die allen de WRI-beginselverklaring onderschrijven: 'Oorlog is een misdaad tegen de mensheid. Daarom ben ik vast besloten geen enkele vorm van oorlog te steunen en te ijveren voor de opheffing van alle oorzaken van oorlog'.

www.vredesactie.be // info@vredesactie.be // 03 281 68 39 // Patriottenstraat 27 2600 Berchem